

LRDIS

Ragnar Jónasson
Moarte la sanatoriu
Titlul original: *Hvítidauði*

We know
books

Copyright © Ragnar Jónasson, 2019

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS, Copenhagen

Romanian edition published by arrangement with Agenția Literară Livia Stoia

Copyright © CRIME SCENE PRESS, 2026, pentru această ediție.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

CRIME SCENE PRESS

Piața Presei Libere nr. 1

e-mail: redactia@crimescenepress.ro

tel.: 021.317.91.37; 021.317.91.42; fax.: 021.317.91.43

www.crimescenepress.ro

CRIME SCENE PRESS

Director editorial: GEORGE ARION

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JÓNASSON, RAGNAR

Moarte la sanatoriu / Ragnar Jónasson ; trad. de George Arion Jr. -

București : Crime Scene Press, 2026

ISBN 978-630-6749-26-3

I. Arion, George, jr. (trad.)

821.113.3

Coperți: ALEXANDRA BARDAN

Redactor: ALEXANDRU ARION

Corectură: RUXANDRA MANUELA ARION

Tehnoredactor: GINA ELIDA ROGOJINOIU

Bun de tipar: mai 2026

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Ragnar Jónasson

Moarte la sanatoriu

traducere de George Arion Jr.

CRIME SCENE PRESS
2026

Lista de lectură a lui Helgi din Epoca de Aur

Asasinarea lui Roger Ackroyd, de Agatha Christie, 1926

The Mystery of the Dutch Shoe (Misterul pantofului olandez),
de Ellery Queen, 1931

Pericol la End House, de Agatha Christie, 1932

Enter a Murderer (Apare un criminal), de Ngaio Marsh, 1935

A Puzzle for Fools (O enigmă pentru proști), de Patrick Quentin,
1940

„În spatele meu, moartea așteaptă.”

– Jóhann Sigurjónsson (1880–1919),
din poezia „Potirul”

2012

Helgi

Tăcerea deznădăjduită se rupse.

Cineva era la ușa din față și bătea tare.

Helgi se ridică în picioare.

Stătuse pe canapea cu un roman polițist, încercând să se calmeze înainte de culcare, pierzându-se într-o lume fictivă, dar acum liniștea luase sfârșit.

El și Bergthóra închiriaseră un apartament la subsol într-o casă veche, nu departe de zona Laugardalur din Reykjavík. Toată casa era dată în chirie, apartamentul de deasupra fiind ocupat de un cuplu cu doi copii. Se părea că proprietarul locuia în străinătate.

Helgi nu se înțelegea prea bine cu ceilalți chiriași, care în general erau nepoliticoși și băgăcioși, de parcă drepturile lor ar fi avut prioritate doar pentru că locuiau în jumătatea mai mare a casei. Drept urmare, relațiile dintre subsol și etaj erau strict limitate și, în cel mai bun caz, reci.

Lui Helgi îi era teamă că la ușa se afla vecinul, care voia să-și bage nasul din nou. Dar mai exista o posibilitate, mai rea.

Se îndreptă cu reticență spre hol. Camera de zi era plăcută, pereții fiind acoperiți de la podea până-n tavan cu cărți – cărțile lui. Lângă rafturi era un fotoliu confortabil, iar în fața televizorului o canapea de dimensiuni potrivite. Pe măsuța de cafea erau lumânări parfumate, dar Helgi nu le aprinsese. Nu de data asta. Totuși,

pusese în pick-up un disc, unul adevărat, de vinil. Aparatul era nou și conectat la sistemul *home cinema*, dar discurile erau unele vechi, cu jazz, care aparținuseră tatălui său. Bătăile puternice în ușa de la intrare acoperiseră muzica liniștitoare, distrugând atmosfera tihnită care se așternuse în apartament.

Fir-ar să fie, se gândi Helgi.

Ajunsesese în hol când se auziră alte ciocănituri, de data asta și mai puternice. Trase aer în piept, apoi puse mâna pe clanță, făcând o scurtă pauză să se adune înainte de a roti zăvorul și a deschide ușa.

Afară stătea un polițist în uniformă, un tânăr cu umeri lați, de vreo douăzeci și cinci de ani, cu trăsături puternice. Stătea în strălucirea luminii de afară, contrastând puternic în întunericul serii, cu o expresie de hotărâre sumbră, de parcă s-ar fi așteptat la o luptă. Helgi nu-l recunoscuse. În umbră, puțin în spatele lui, stătea un alt ofițer. Judecând după postură, părea mai relaxat, cu toate că Helgi nu-i putea distinge figura.

– Bună seara, spuse ofițerul aflat în lumină.

Vocea nu-i era atât de autoritară pe cât se așteptase Helgi; de fapt, i se păru că detectează un ușor tremur.

Poate că expresia hotărâtă a bărbatului era doar o tactică pentru a-și ascunde nervozitatea. Poate că era prima oară de serviciu.

– Helgi? Helgi Reykdal?

Deși avea doar puțin peste treizeci de ani și nu era cu mult mai în vârstă decât bărbatul care îl întreba cum îl cheamă, Helgi se simți în avantaj față de tânărul polițist.

– Helgi Reykdal, da, așa este. De ce, ce s-a întâmplat? întrebă el cu calm, schimbând ușor balanța puterii.

– Am primit... Adică...

Tânărul polițist ezita, așa cum bănuise Helgi.

– Am primit o plângere...

Helgi îl întrerupse.

– O plângere? De la cine?

Nu avea de gând să pară agitat.

– Păi, noi... ăăă, nu putem dezvălui asta.

– E un tip la etaj, spuse Helgi, zâmbind. E o pacoste, mereu se plânge. Cred că are probleme cu soția sau ceva de genul ăsta. Nici nu poți să ridici vocea sau, nu știu, să dai televizorul mai tare fără să bată în podea cu mătura. Acum văd că a chemat poliția.

– A auzit o altercație zgomotoasă...

Tânărul ofițer se opri în mijlocul propoziției, dându-și limpede de seama că spusese prea multe.

– Adică, am primit o plângere...

– Deja ai zis asta, observă Helgi, imperturbabil.

– O plângere privind o altercație zgomotoasă la adresa asta – o ceartă și țipete. Mai gravă decât o ceartă obișnuită.

În clipa aceea, celălalt polițist ieși din umbră, se uită fix în ochii lui Helgi, apoi făcu un pas mai aproape.

– Știi, mi s-a părut că-mi e cunoscut numele tău, îi spuse el lui Helgi.

Când îl privi mai bine, Helgi îl recunoscuse. Cu un an înainte lucraseră câteodată în aceleași schimburi la poliția din Reykjavík, deși nu se cunoșteau prea bine.

– Mă numesc Reimar, spuse polițistul. Ai fost doar angajat temporar la noi în timpul verii sau ai stat mai mult?

– Da, temporar, o vreme, după ce mi-am terminat pregătirea, răspunse Helgi. Apoi am continuat cu un masterat în criminologie.

– Așa, da, corect, confirmă Reimar. Parcă țin minte că mi-a spus cineva. În Marea Britanie, nu? Să știi că m-am gândit și eu de multe ori să-mi continui studiile.

Helgi dădu din cap. Încă stătea relaxat în prag, de parcă el ar fi fost șeful.

– Mă rog, la drept vorbind, încă sunt student. Trebuie doar

să-mi termin teza, dar a fost mai logic să ne mutăm înapoi în Islanda. Partenerii mele i s-a oferit un loc de muncă bun, înțelegi.

Helgi zâmbi.

– Mă bucur să te revăd, spuse Reimar. În fine, nu chiar în cele mai plăcute circumstanțe, evident. Carevasăzică ai probleme cu vecinul?

– Da, se poate spune și așa. Omul ăla e un idiot fără leac. Totuși, e doar un apartament închiriat, așa că mai devreme sau mai târziu o să ne mutăm.

– A auzit zgomote, zise încet ofițerul mai tânăr.

– Așa e, eu și partenera mea am avut o mică neînțelegere, dar nimic pentru care să chemăm poliția. Cum am spus, abia dacă putem să dăm televizorul mai tare fără ca vecinul să apară la ușa noastră. Sunetul se propagă extrem de ușor în casele astea vechi.

– Mie-mi spui? zise Reimar. Eu stau într-un loc de genul ăsta în partea de vest.

– Îmi pare rău că v-ați deranjat să veniți până aici, continuă Helgi, adăugând după o scurtă pauză: Ați vrea să vorbiți cu partenera mea? Ca să verificați dacă totul e în regulă? De fapt, acum doarme, dar pot s-o trezesc.

Reimar zâmbi.

– Nu-i nevoie.

Colegul său părea pe punctul să spună ceva. Helgi se uită la el, iar tăcerea lui parcă îi sufocă tânărului vorbele.

După un moment, Reimar vorbi din nou.

– Ei bine, îmi pare rău că te-am deranjat, Helgi. Sper că nu te-am trezit.

– Nu-i nimic. Citeam ceva.

– Vii din nou în poliție după ce termini studiile?

– Încă mă gândesc. Port niște discuții cu departamentul din Reykjavík despre posibilitatea de a mă alătura lor mai târziu anul ăsta. De fapt, ar fi un vis.

– Minunat, atunci sper să ne revedem curând.

Reimar întinse mâna, iar Helgi i-o strânse înainte de a închide ușa.

Trase aer în piept. Totul decursese cât se putea de bine. Nu se așteptase ca nemernicul de sus să cheme poliția, dar își zise că era de înțeles, având în vedere cât de mult zgomot făcuseră.

Simțea cum inima îi bate neplăcut de repede, dar era mulțumit de cât de imperturbabil reușise să pară stând de vorbă cu cei doi polițiști. În mod destul de ironic, pregătirea îi fusese de folos.

Probabil că n-avea niciun rost să încerce să se cufunde din nou în romanul polițist pe care-l citea, dar se hotărî să încerce. Nu voia ca afurisitul de vecin să-i strice restul serii. Deși lucra din greu la teză, din când în când avea nevoie de o pauză și nu exista niciun loc unde să se relaxeze mai bine decât pe canapea, cu un roman polițist bun.

Tatăl lui, care ținuse un anticariat în nord, fusese un colecționar pasionat de romane polițiste traduse și își încurajase fiul să le citească încă de la o vârstă fragedă. După moartea acestuia, Helgi moștenise frumoasa bibliotecă veche, lucru care însemna foarte mult pentru el. Citise multe dintre cărți, deși nu pe toate, iar acum le parcurgea din nou pe rând, bucurându-se de ocazia de a se reîntâlni cu poveștile pe care le citise prima oară în adolescență.

Se așeză la loc pe canapea și deschise cartea, un exemplar uzat al romanului *A Puzzle for Fools* de Patrick Quentin. Își amintea că ascultase în adolescență o piesă de teatru bazată pe roman, difuzată la postul național islandez. Din câte își amintea, fusese destul de bine realizată. Cartea se concentra pe o serie de crime dintr-un spital – sau sanatoriu – unde protagonistul, Peter Duluth, fusese internat pentru alcoolism. Un subiect destul de neobișnuit pentru o carte publicată în epoca de aur a romanului detectivistic, în ajunul celui de-Al Doilea Război Mondial. Povestea îi trecuse recent

prin minte lui Helgi în legătură cu teza lui de doctorat. Moarte la sanatoriu...

Mai citi câteva pagini, dar nu izbutea să se concentreze. Poate că pur și simplu cartea nu era foarte bună, dar îi părea mai probabil să-l fi neliniștit poliția – sau mai bine zis vecinul de deasupra. Poate era mai bine să lase romanul deoparte pentru moment, să-l termine în weekend, și în schimb să încerce să doarmă puțin. Urma să se culce pe canapea, ca de fiecare dată după ce se certau. Întotdeauna el era cel care trebuia să facă sacrificiul.

Așeză cartea cu grijă pe măsuța de cafea. Întotdeauna avea mare grijă de colecția sa. Vechile romane polițiste erau comorile lui, chiar dacă probabil nu ar fi adus prea mulți bani dacă ar fi fost să le vândă.

Helgi era nerăbdător să adoarmă. De obicei nu avea probleme să închidă ochii, iar acum chiar avea nevoie să-și adune forțele ca să-și termine teza. Subiectul era atât de neobișnuit încât fusese destul de surprins când îndrumătorul lui din Marea Britanie îi dăduse ok-ul.

În noaptea aceea cuvertura și perna canapelei trebuiau să țină locul pernei din pat și al plâpumii, dar nu conta, era obișnuit, iar apartamentul era perfect încălzit.

Helgi își scoase cămașa albă și o agăță pe spătarul unui scaun. Inima îi sări din piept.

Noroc că polițiștii nu observaseră mică pată roșie de sânge de pe mânecă.

1983

Tinna

Tinna înainta cu greu prin ploaie, cu capul plecat, strângându-și haina cât putea de mult în jurul ei. Cerul era neobișnuit de gri și, în ploaia torențială, totul părea să se contopească într-un singur întreg: norii, trotuarul; chiar și casele păreau mohorâte și lipsite de culoare. Toate celelalte sunete se estompaseră în fundal și nu mai auzea decât răpăitul ploii, dar, de altfel, la șapte fără un sfert, într-o dimineață de sâmbătă, pe străzile din Akureyri oricum nu era aproape nimeni. Simți ca pe o ușurare faptul că reuși să ajungă la mașină și să se adăpostească înăuntru.

Tinna era tânără. Își obținuse diploma de asistentă medicală nu demult. Fiind din orașul Akureyri, din nordul Islandei, inițial fusese în culmea fericirii să obțină un loc de muncă tot acolo după terminarea studiilor la Reykjavík, deoarece asta însemna că putea fi aproape de părinți și de familia extinsă. În practică, însă, era oarecum o dezamăgire să se întoarcă în mica urbe liniștită de pe fiord, după ce gustase din viața de oraș mare. Deși cunoscut drept capitala nordului, Akureyri avea o populație de doar treisprezece mii de locuitori, iar Tinna simțea deja o senzație de claustrofobie, fiind din nou înconjurată de fețele cu care crescuse. Începea să-și dea seama că, dacă era să-și extindă cercul social, trebuia ca la un moment dat să se întoarcă în sud.

Însă deocamdată slujba de la vechiul sanatoriu nu era rea, deși locul se afla la opt kilometri de oraș, așadar nu tocmai o distanță

pe care să o poată parcurge pe jos de la apartament. Nici munca ei nu era chiar atât de solicitantă pe cât și-ar fi dorit, dar bănuia că reprezintă un început destul de bun pentru cariera ei. Deși pacienții cu tuberculoză dispăruseră de mult – ultimul plecase înainte ca Tinna să se nască –, spitalul încă era umbrat de asocieră cu boala numită odinioară „moartea albă”, iar localnicii încă vorbeau despre locul acela cu o teamă plină de reverență, în ciuda faptului că spitalul stătea gol, singura excepție fiind pavilionul în care lucra Tinna. Secția nu avea pacienți, ci se ocupa de diagnosticare, cercetare și dezvoltarea proceselor de lucru în domeniul sănătății. Între timp, un grup de oameni din sud erau ocupați la Reykjavík să dezbată care era pe viitor cea mai bună utilizare a clădirilor vechiului sanatoriu.

Tinna se culcase târziu, după ce stătuse trează jumătate de noapte cu vechea ei prietenă Bigga, iar acum se lupta cu oboseala. Vremea nu o ajuta deloc. Cât de mult i-ar fi plăcut să se întoarcă acasă, să se cuibărească sub plapumă și să adoarmă din nou, cu sunetul picăturilor de ploaie în urechi! Poate că ar fi trebuit să-și ia concediu medical, dar asta nu ar fi dat prea bine. Nu-i rămânea decât să strângă din dinți și să treacă cu bine de schimbul de dimineață, apoi să bea o cafea și să speră că ziua se va îmbunătăți treptat după aceea.

Era datoria ei să ajungă prima, să aprindă luminile, să pună de cafea și să pregătească totul pentru ziua respectivă. Trebuia să fie acolo la ora șapte fix, cu o oră înainte să sosească celelalte două asistente, Yrsa și Elísabet. Amândouă aveau mai multă experiență decât ea – de fapt, femeia mai în vârstă, Yrsa, avea câteva decenii de experiență la activ și se apropia de pensionare. La fel ca Tinna, își începuse cariera la sanatoriu, dar, spre deosebire de aceasta, era limpede că intenționa să și-o încheie tot acolo. Desigur, Yrsa probabil se ocupase de sarcini mult mai dificile în tinerețe, întrucât pe atunci spitalul încă era plin de pacienți cu tuberculoză.

Tinnei îi plăcea să se considere o persoană echilibrată, dar chiar și ea avea uneori senzația că fantomele celor plecați încă bântuiau coridoarele goale. De fapt, nu observase niciodată nimic cu ochii ei, dar se simțea deseori neliniștită în clădire, mai ales când era singură.

Munții din jur erau învăluiți astăzi în nori, iar apele din Eyjafjörður erau cenușii când ea ieși din oraș prin ploaia torențială cu ștergătoarele zbrârnând, trecu pe lângă micul aeroport și urcă de-a lungul văii până ajunse în cele din urmă la intersecția spre spital. Clădirile albe se înălțau într-o splendidă izolare pe dealul de deasupra râului, umbrite de o grădină de pini maturi în peisajul altfel pustiu. Clădirea principală era un edificiu auster, cu trei etaje, rândurile sale lungi de ferestre fiind în prezent întunecate și goale. Îi aminti Tinnei mai mult ca niciodată de un vechi sanatoriu dintr-un film de groază.

Alergă prin ploaie de la mașină până la intrare, nerăbdătoare să se adăpostească. La cât de ușurată era să ajungă înăuntru, îi luă câteva momente să-și dea seama că ușa nu era încuiată, ca de obicei. Oare uitase cineva să o închidă cu o seară înainte? Și luminile din hol erau aprinse. Ciudat.

Probabil era vina Yrsei. Mai bine, pentru că asta însemna că nu se putea răzbuna pe altcineva. În ciuda comportamentului liniștit și cuviincios, Yrsa putea să-și piardă cumpătul surprinzător de repede când ceva o nemulțumea. Tinna o văzuse recent certând-o aspru pe Elísabet pentru o greșală minoră, deși Elísabet lucra acolo de mult mai mult timp decât Tinna. Se părea că Tinna încă era în grațiile Yrsei, în măsura în care asta ar fi avut vreo importanță, deși nu erau nici pe departe prietene. De fapt, Tinna nu știa aproape nimic despre Yrsa, în afară de faptul că lucrase mulți ani ca asistentă medicală. Nu discutau niciodată despre lucruri care puteau fi considerate personale. Yrsa nu o întrebase niciodată pe Tinna despre familia sau interesele ei și cu siguranță nu

dezvăluise nimic despre ale sale. Femeia mai în vârstă era în general taciturnă și reticentă. Umbla cu o figură posomorâtă, de parcă de-a lungul timpului ar fi fost silită să fie martoră la prea multă suferință, ceea ce era, fără îndoială, adevărat. Tinna parcă putea s-o vadă în fața ochilor, mică, îmbrăcată mereu într-o uniformă albă și apretată, părul ei scurt, de un gri-argintiu, încadrându-i chipul pătrătos, ochii distanți, de parcă gândurile i-ar fi rătăcit printre vechile amintiri la toți pacienții care pierduseră lupta cu boala nemiloasă. Dacă era vreun lucru pe care Tinna era hotărâtă să-l evite, acela era să rămână blocată în locul acela pe parcursul întregii vieți profesionale, ca Yrsa. În ceea ce o privea, slujba aceea nu era decât o trambulină; în viitor, voia să se specializeze într-o muncă mai solicitantă, la un spital mai mare.

Tinna se îndreptă spre scări, mai întâi încet, conștientă de ecoul fiecărui pas, cuprinsă de un sentiment de disconfort că era complet singură în aripa aceea a clădirii. Dimineața era întotdeauna puțin speriată. Își accelerează ușor pasul, așa cum făcea când se apropia de palierul de sus, iar ecourile deveneau mai puternice, mai coplesitoare, părând să răsună peste tot în jurul ei. Respira mai calm odată ce ajunsese sus. Noua ei pelerină galbenă era udă leocă și și-o scoase cu grijă, fiind atentă să nu împrăștie apă de ploaie pe toată podeaua, dar o mică baltă se formă oricum sub cuier. Totuși, ce importanță avea, când sarcina de-a o șterge îi revenea tot ei?

Ușa biroului Yrsei era întredeschisă. Și asta era neobișnuit, iar Tinna simți din nou un fior de neliniște. Îi trecu brusc prin minte că până la urmă era posibil să nu fie singură. Poate că Yrsa venise în zori și de aceea rămăsese descuiată ușa de la intrare, iar cea de la birou deschisă.

Tinna strigă, deși nu foarte tare:

– Yrsa, ai ajuns?

Nu se mișcă, rămase pe loc lângă șirul de cuiere, privind apa

care picura de pe haină ei galbenă pe gresie. Se aștepta ca Yrsa să-i răspundă cu bruschetea ei obișnuită, apoi să-i poruncească să-i aducă o cafea, adăugând „Și nu pierde vremea”, dar singurul sunet pe care-l auzea era căderea liniștită și înăbușită a picăturilor pe gresie, un semn clar că Yrsa nu se afla în clădire.

Tinna hotărî să verifice oricum. Încă se simțea neliniștită, un instinct primitiv avertizând-o că era ceva în neregulă. Se îndreptă spre biroul Yrsei și zăbovi câteva momente în dreptul ușii, apoi o deschise complet.

Reacția ei imediată fu una de surprindere, doar pentru o fracțiune de secundă, înainte ca aceasta să facă loc fricii.

Văzu imediat că Yrsa era moartă și în aceeași clipă își dădu seama că la moartea ei nu era nimic natural. În ciuda acestui fapt, se apropie și își apăsă cu grijă degetele pe gâtul Yrsei ca să verifice dacă mai dă semne de viață. Nu avea puls.

Tinna conștientiză în momentul acela că nu avea să uite niciodată expresia de pe fața femeii. Mai văzuse cadavre în timpul scurtei sale cariere, dar acesta era diferit. Yrsa nu avea nimic liniștit. Arăta de parcă ar fi luptat până la capăt, de parcă n-ar fi fost nici pe departe pregătită să renunțe la această viață. Totuși, Tinnei îi trecu prin minte că Yrsa nu prea avusese multe motive pentru care să trăiască. Gândul acela plin de cruzime îi trecu prin minte în timp ce încerca să înțeleagă ce vedea, mintea ei luptându-se în același timp să reziste în fața grozăviei.

Yrsa susținea adesea, cu oarecare mândrie, că masa de epocă, din lemn, din biroul ei era proprietatea ei personală – o veche moștenire de familie. „Biroul la care lucra mereu tatăl meu”, spunea ea. Iar acum zăcea întinsă peste birou, părul ei cărunt stându-i ca o aureolă. Băltoaca de sânge roșu închis de pe blat crea un contrast macabru cu pielea cenușie a femeii moarte. Tinna avu nevoie de puțin timp să înțeleagă ce vedea. Inițial bănuia că sângele provenea din capul Yrsei, poate de la o lovitură sau de la